
El Consell de Cent i la reivindicació de l'autogovern de Barcelona

Ferran Armengol, Universitat Pompeu Fabra

La vinculació entre consciència col·lectiva i dret va prendre a Barcelona un significat particular arran de l'evocació del Consell de Cent després de la seva supressió el 1714. En el context del centralisme del Govern espanyol que es va anar manifestant entre els segles XVIII i XX, el Consell de Cent era recordat com un autogovern democràtic de la ciutat, injustament arrabassat per la força. Alhora, la petja d'aquell perdut autogovern es mantenia viva en el dia a dia en el dret propi de Barcelona, que en gran mesura constava de privilegis atorgats pels reis d'Aragó al Consell de Cent i que el Decret de Nova Planta havia deixat vigent, si bé la codificació del segle XIX n'amenaçava la pervivència.

Tot plegat va afavorir que l'evocació del Consell de Cent donés lloc a un discurs d'autoafirmació barcelonina al servei de les ambicions d'autonomia i expansió territorial de la ciutat, imbricat alhora en les reivindicacions del catalanisme polític. El Consell de Cent era evocat per reclamar l'autogovern de Barcelona, el seu lideratge sobre el conjunt de Catalunya i, fins i tot, la seva expansió territorial, tant en les agregacions de finals del segle XIX com en els primers plantejaments metropolitans del segle XX. Aquest moviment va tenir el seu epíleg en el franquisme, en particular en el mandat de l'alcalde Porcioles, que va traspasar el simbolisme del Consell de Cent a la Carta Municipal de 1960.

L'objecte d'aquesta ponència és analitzar la incidència que va tenir entre els segles XVIII i XX el discurs històric i jurídic sobre el Consell de Cent en la formació de la consciència de la personalitat pròpia de Barcelona i les seves reivindicacions d'autogovern. Aquest discurs va ser elaborat per historiadors i per juristes, en uns temps on era possible travessar fàcilment la barrera entre l'estudi històric i el jurídic, tant pel pes que les normes "històriques" (és a dir, anteriors a 1714) tenien encara en el dret positiu com pel fet que els autors que es dedicaven a aquests estudis tenien majoritàriament una formació jurídica, o fins i tot en algun cas eren advocats en exercici. La història i el dret s'entrellaçaven amb la reivindicació política en els Memorials de greuges, la historiografia sobre el Consell de Cent o l'edició de fonts. I darrera de tot, historiadors de formació jurídica com Puiggarí, Carreras Candi, Duran i Sanpere o Voltes Bou, i juristes de vocació historicista com Maluquer i Viladot o Maspons i Anglès.